

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора економічних наук, професора
Якубовського Сергія Олексійовича на дисертаційну роботу
Угриня Богдана Васильовича на тему «Фінансові детермінанти
глобальної економічної інтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дослідження

Опонована дисертаційна робота Угриня Богдана Васильовича «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції» є актуальною та своєчасною, бо розкриває одну з важливих проблем розвитку світового господарства – трансформація глобальних інтеграційних процесів та роль фінансових чинників у поглибленні взаємозв'язків між національними економіками. Сьогодні глобальна економіка розвивається в умовах посилення взаємозалежності країн, швидких змін на світових ринках, в тому числі і фінансових ринках, активного руху капіталу, цифровізації фінансових послуг, зростання ролі міжнародних інституцій, а також підвищення рівня нестабільності та ризиків. В таких умовах фінансові детермінанти значною мірою впливають на те, наскільки ефективно країни можуть інтегруватися у глобальний економічний простір, використовувати переваги глобалізації та водночас зберігати фінансову стійкість. Особливо важливою ця тема є для України. В умовах війни та повоєнного відновлення, поглиблення євроінтеграційних процесів і зростання необхідності залучення зовнішніх фінансових ресурсів питання ефективної участі України у глобальній економічній інтеграції набуває не лише теоретичного, а й безпосередньо практичного значення. Тому дане дослідження фінансових чинників, які визначають можливості та обмеження глобальної економічної, є своєчасним і важливим.

Варто відзначити, що дисертація виконувалася в межах наукових досліджень Західноукраїнського національного університету. Зокрема, автор брав участь у виконанні науково-дослідних тем: кафедри фінансових технологій

та банківського бізнесу – «Детермінанти стагнації фінансового ринку України та напрями забезпечення його розвитку в сучасних умовах (державний реєстраційний номер 0122U201522); кафедри міжнародної економіки – «Гео економічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (державний реєстраційний номер 0121U111077); кафедри міжнародних економічних відносин «Гео економічні детермінанти повоєнного розвитку України в глобальному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U201486).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Дисертаційна робота Угриня Богдана Васильовича є завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані та достовірні наукові положення. Достовірність висновків та рекомендацій підтверджується апробацією результатів дослідження та практичним впровадженням окремих пропозицій. У процесі дисертаційного дослідження автор використав комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема історичний метод, метод діалектичного пізнання, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, системного аналізу, структурно-функціонального аналізу, групування та класифікації, аналогії, компаративного аналізу, економіко-статистичного та економетричного аналізу, у тому числі кореляційного аналізу, SWOT-аналізу, а також метод графічної візуалізації. Застосування такого методичного інструментарію забезпечило комплексність дослідження фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, дозволило авторові обґрунтувати їхню роль у трансформації інтеграційних процесів, оцінити відповідні тенденції та сформулювати науково обґрунтовані висновки та рекомендації.

Дисертаційна робота характеризується послідовністю викладу матеріалу, положення дисертації є достатньо аргументованими та відповідають поставленій меті дослідження. При проведенні дисертаційного дослідження

автор використав значний масив наукових джерел, аналітичних матеріалів та статистичних даних, що забезпечило обґрунтованість основних положень дисертації, зроблених висновків та пропозицій.

Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про обґрунтованість основних наукових положень, які винесені на захист. Структура дисертації є логічною і дала змогу послідовно перейти від теоретико-методологічного аналізу до емпіричного оцінювання та прикладних рекомендацій. У першому розділі розкрито зміст глобальної економічної інтеграції, її асиметрії та роль міжнародних фінансових інституцій. У другому розділі ідентифіковано фінансові детермінанти, проаналізовано формування фінансової екосистеми та оцінено вплив фінансових детермінант на глобальну економічну інтеграцію. У третьому розділі досліджено сучасні тенденції та інноваційні механізми фінансового забезпечення глобальної економічної інтеграції, нові вузлові центри в процесах інтеграції та інтеграційні пріоритети України.

Наукова новизна отриманих результатів

Результати дослідження характеризуються новизною, зокрема:

– вперше сформовано багаторівневу систему фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, що охоплює наднаціональний, регіональний, національний та корпоративний рівні, а також запропоновано авторське розуміння фінансових детермінант як сукупності базових фінансово-економічних умов, інституцій та механізмів, технологічних рішень, які відображають можливості і напрями залучення національних економік до глобального простору, характер фінансової взаємозалежності та ступінь інтегрованості у глобальний економічний простір, стійкість до зовнішніх викликів (с. 70-73). На цій основі автором обґрунтовано структурну модель фінансового виміру глобальної економічної інтеграції, що поєднує економічний, технологічний, інституційний, соціокультурний і системно-ризиковий рівні;

– удосконалено інституційний підхід до дослідження процесів глобальної економічної інтеграції, який, на відміну від існуючих підходів, акцентує увагу на визначальному впливі міжнародних фінансових інституцій, глобальних фінансових правил, регуляторних стандартів і механізмів фінансової координації на формування сучасної архітектури інтеграційних процесів (с. 51-67). Це дозволило автору виокремити перспективи розвитку глобальної економічної інтеграції через формування нових вузлових центрів інтеграційної взаємодії під впливом фінансових детермінант (с. 146-148);

– удосконалено методичний підхід до оцінювання фінансової екосистеми глобальної економічної інтеграції, який ґрунтується на поєднанні базових і кросфункціональних складових такої екосистеми, зокрема грошово-кредитної, фінансової, інвестиційної, платіжно-розрахункової, торговельної, виробничої, цифрової та інноваційно-технологічної систем (с. 84-94). Такий підхід дав змогу автору оцінити вплив окремих компонентів фінансової екосистеми на економічний розвиток країн, а також ідентифікувати моделі інтеграції на основі співвідношення між фінансовою глобалізацією *de facto* та *de jure* (с. 94-98);

– удосконалено науково-методичний підхід до емпіричного оцінювання впливу фінансових детермінант на глобальну економічну інтеграцію. Авторський підхід ґрунтується на використанні багатокомпонентної вибірки макроекономічних та фінансових індикаторів, що дало можливість запропонувати методику і розрахувати Інтегральний індекс глобальної фінансово-економічної інтегрованості країни, що охоплює субіндекси торговельної, інвестиційної, трансфертно-фінансової та технологічної інтеграції (с. 99-122);

– набули подальшого розвитку концептуальні положення щодо сутності глобальної економічної інтеграції, зокрема через обґрунтування взаємозв'язку між глобалізацією, регіональною інтеграцією та глобальною економічною інтеграцією (с. 12-32),

– набули подальшого розвитку наукові положення щодо ідентифікації природи та проявів асиметрій глобальної економічної інтеграції, що дало змогу

автору розширити їх класифікацію за сферами прояву інтеграційних процесів і виокремити виробничо-структурні, фінансово-інвестиційні, технологічно-цифрові, інституційно-регуляторні та ризиково-екологічні асиметрії (с. 33-50).

– поглиблено наукові підходи до трактування фінансового виміру глобальної економічної інтеграції, який автор пропонує розглядати як систему взаємопов'язаних складових: фінансової відкритості, фінансової інтеграції та фінансової глобалізації (с. 75-83). Автором проведено класифікацію країн за рівнем фінансової відкритості, що підтвердило відмінності у траєкторіях інтеграції країн у глобальний економічний простір;

– набули подальшого розвитку положення щодо ролі довіри (с. 124-127), цифровізації фінансової сфери (с. 127-140) та «зеленої» економіки (с. 140-144) як нових фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції (с. 124-143);

– набув подальшого розвитку науковий підхід до періодизації економічної інтеграції України у глобальний економічний простір, що дозволило ідентифікувати домінуючі фінансові детермінанти на кожному етапі інтеграційного процесу (с. 157-172). На цій основі автором визначено ознаки торговельної та фінансової конвергенції України з ЄС (с. 164-168, 237-240), проведено SWOT-аналіз фінансових детермінант повоєнного відновлення України та обґрунтовано базовий, оптимістичний і ризиковий сценарії її інтеграції у глобальний економічний простір (с. 169-172).

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження

Теоретичні результати проведеного дослідження полягають у подальшому розвитку наукових підходів до вивчення фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, обґрунтуванні концептуальних засад їх впливу на поглиблення взаємозалежності національних економік та ефективності інтеграційних процесів.

Запропоновані автором наукові положення та пропозиції мають практичне значення для обґрунтування стратегічних напрямів інтеграції національної економіки у глобальний економічний простір, зокрема шляхом

підвищення ефективності управління міжнародними фінансовими потоками, посилення інвестиційної привабливості, забезпечення макрофінансової стабільності та формування стійких механізмів реагування на зовнішні фінансові ризики. Окремі пропозиції використано у діяльності страхової групи «ТАС» (довідка №24/26 від 07.04.2026 р.), Київської торгово-промислової палати (№17/05-5/564 від 01.06.2026 р.). Результати дисертації були впроваджені у навчальний процес Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін «Економічна дипломатія», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародне співробітництво», «Міжнародна торгівля», «Кон'юнктура світових ринків» (довідка №126-31/1257 від 21.05. 2026 р.).

**Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, в опублікованих працях, зарахованих за
темою дисертації**

Основні положення дисертації розкрито в 12 наукових працях загальним обсягом 6,41 д. а. (особисто автору належать 4,41 д. а.). За результатами дослідження було опубліковано 6 праць – у наукових фахових виданнях України, 6 публікацій за матеріалами міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях. Автором дотримані вимоги щодо опублікування основних результатів дисертації. Аналіз наукових праць засвідчив, що в них у достатньому обсязі опубліковані основні результати дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг і якість друкованих праць дають автору право для публічного захисту дисертації.

Дотримання академічної доброчесності

Ознайомлення зі змістом дисертації підтверджує, що вона є самостійним науковим дослідженням та не містить текстових запозичень інших авторів, має належне цитування та посилання на праці інших авторів відповідно до вимог. Дисертація відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні

права. Порушень академічної доброчесності у дисертації Угрина Б. В. не виявлено.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи зміст дисертаційної роботи, обґрунтованість її положень, значущість та достовірність висновків і рекомендацій, необхідно зазначити певні зауваження і дискусійні положення:

1) визначення та деталізація сучасних асиметрій глобальної економічної інтеграції (с. 33-50) є важливим напрацюванням автора, проте воно має узагальнюючий характер, тому робота виграла б, якщо б автор запропонував інструменти зменшення кожного з виокремлених видів асиметрій саме з позицій національних економік, які інтегруються у глобальний економічний простір;

2) потребує додаткового обґрунтування положення щодо асиметрій глобальної економічної інтеграції та ролі міжнародних фінансових інституцій у цих процесах (с. 45-47). Дискусійним залишається питання, чи завжди міжнародні фінансові інституції виступають інструментом зменшення асиметрій, адже в окремих випадках умови доступу до фінансування, боргова залежність або нерівність впливу країн на прийняття рішень можуть не лише пом'якшувати, а й поглиблювати інтеграційні дисбаланси;

3) у підрозділі 2.3 «Оцінка впливу фінансових детермінант на глобальну економічну інтеграцію» (с. 98-121) автор використовує значний емпіричний матеріал та методи економетричного моделювання, що робить результати дослідження обґрунтованими та достовірними, однак обмежується лише 10 часовими періодами, тому потребує аргументації їх вибір, бо робота, на нашу думку, виграла б, якщо б досліджуваний період був розширений;

4) поділяємо думку автора, що в сучасних умовах під впливом фінансових детермінант формуються нові вузлові центри глобальної економічної інтеграції, автор наводить ці вузлові центри та деталізує детермінанти (с. 146-148), робить значний акцент на країнах Африки. Разом із тим, доцільно було б провести

порівняння традиційних і нових центрів фінансового впливу, що дало б змогу простежити відмінності у силі впливу фінансових детермінант, їх еволюції;

5) у роботі значну увагу приділено цифровій інтеграційній спроможності фінансового сектору країн. Дискусійним є питання достатності запропонованих показників для характеристики цифрової фінансової інтеграції (с. 132), оскільки поряд із цифровою готовністю населення, цифровою інфраструктурою, цифровими послугами та інтернет-інфраструктурою важливими залишаються також кібербезпека, рівень розвитку фінтех-екосистеми, цифрове фінансове регулювання та інші;

6) автор цілком слушно робить акцент на пріоритетах конвергенції України з ЄС у фінансовій сфері (с. 164, с. 237-238, Додатку Т), проте варто було б докладніше представити прикладний механізм реалізації запропонованих пріоритетів: відповідальні інституції, часові горизонти, очікувані індикатори результативності та ризики.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний та дискусійний характер, тому не зменшують загальної високої оцінки дисертаційної роботи Угриня Богдана Васильовича.

Загальний висновок про дисертаційну роботу

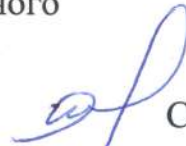
Дисертаційна робота Угриня Богдана Васильовича на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення. Робота характеризується актуальністю, чіткою логічною структурою, достатньою аргументованістю висновків, практичною спрямованістю запропонованих рекомендацій та сильною емпіричною базою. Тема дисертації розкрита, усі поставлені завдання отримали логічне вирішення, а сформульована мета повністю досягнута.

Дисертація викладена українською мовою та оформлена згідно з вимогами. Зміст анотації розкриває зміст дисертації, відповідає матеріалу, який викладено у тексті дисертаційної роботи.

Таким чином, робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор – Угрин Богдан Васильович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

в.о. завідувача кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
доктор економічних наук, професор



Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ

